

СТУЛКА О.Б.

*кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології
Маріупольського державного університету, м. Маріуполь*

КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ МНЕМІЧНИХ ТА ІНШОМОВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті йдеться про необхідність розвитку мнемічних здібностей та творчої індивідуальності майбутніх педагогів – вчителів англійської мови початкового етапу навчання. Розглядаються особливості професійної діяльності вчителя іноземної мови дошкільної ланки освіти. Проаналізовано результати впровадження розвивальної програми у процес навчання іноземної мови студентів. На думку автора, особливу увагу має бути звернено на розвиток професійної компетентності вчителя у відповідності з особливостями розвитку пам'яті у учнів початкової ланки навчання.

Ключові слова: *пам'ять, мнемічні здібності, іношомовні здібності, індивідуальний творчий розвиток, психологічний комфорт, професійна компетентність.*

Постановка наукової проблеми. Державна політика України у сфері реформування вищої освіти передбачає комплексний розвиток та впровадження інноваційних технологій навчання іноземних мов у вузах, що відповідає ідеям інтеграції вищої освіти України в єдиний європейський та світовий освітній простір. Останнім часом політика України спрямована на модернізацію країни, яка базується на модернізації освіти, її змісті та структурній модернізації. Головним ресурсом розвитку є мобільний та висококваліфікований людський капітал, який, безумовно, вимагає досягнення нової якості освіти. Цілком зрозуміло, що нова якість освіти забезпечується передусім оновленням процесів навчання. У цих умовах необхідно шукати інший зміст роботи викладача, випробувати нові засоби та методи його роботи, спрямовані на розвиток творчих рис особистості студента.

Сучасний процес викладання характеризується наявністю великої кількості технологій викладання іноземної мови. Використовувані технології класифікуються за різними ознаками, але загальна кількість використовуваних технологій навчання досить приблизна. Пріоритетом у сфері вищої освіти є інтегровані освітні технології: педагогічна, інформаційна, телекомунікаційна, інтелектуальна, інноваційна. Основою всіх інноваційних освітніх технологій вважають методи активного навчання, які становлять таку організацію навчального процесу, яка спрямована на всебічну активізацію освітньої та пізнавальної діяльності учнів шляхом комплексного використання психологічних та педагогічних засобів.

Ефективність засвоєння іноземної мови у процесі виховної та професійної діяльності у вищому навчальному закладі, а також у практичному житті в цілому залежить в значній мірі від психологічної готовності людини до навчання та застосування іноземної мови, від здатності подолати стереотипи, що виникли, та ідеї про їх можливості. Люди, які не вірять у свої здібності, які чекають на невдачі, які бояться помилятися, швидше за все, дійсно зазнають невдачі, головним чином тому, що вони не впевнені у своїй силі, вони не можуть подолати свої властиві психологічні та комунікативні бар'єри.

Отже, система навчання іноземної мови повинна бути розроблена таким чином, щоб студенти могли самостійно думати, співвідносити різні точки зору та сформулювати свою точку зору. Зрештою, на сучасному етапі одним з основних труднощів є низька мотивація студентів до вивчення іноземної мови, невіра у свої здібності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пам'ять – це основа навчання, тому керування мнемічними процесами є одним з найважливіших показників, що детермінують ефективність навчального процесу. До дослідників, які вивчали психологічні особливості іншомовних здібностей, належать Артьомов В.А., Беляєв Б.В., Імедадзе Н.В., Зимня І.О., Каспарова М.Г. та інші. В сучасній вітчизняній методиці викладання іноземних мов пам'яті надається велике значення, при цьому в одному випадку стверджується важливість довільного запам'ятовування (Богданова І.І., Іл'їна В.І., Кличникова З.І., Коваленко Ю.І), в іншому – першочергову значущість надають мимовільній пам'яті (Вітт Н.В., Каспарова М.Г., Голубкіна І.О., Троїцька Н.В., Куранов К.Н.). Перевага мимовільного запам'ятовування над довільним виявляється в тому, що знання засвоюються в дії, немає розподілу засвоєння та використання. Сучасні інтенсивні методи пропонують використовувати резервні можливості особистості. Вчені, які вивчали різні види діяльності в руслі системного підходу (Істоміна З.І., Самохвалова В.І., Ляудіс В.Я., Ячина А.С., Бочарова С.П., Хомуленко Т.Б.), підкреслювали особливу роль пам'яті у функціонуванні будь-якої діяльності.

Метою статті було розглянути особливості когнітивного аспекту у розвитку мнемічних та іншомовних здібностей у процесі навчання під час формування професійної іншомовної компетенції майбутніх вчителів дошкільної та початкової ланки освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з розуміння пам'яті як базової системи психіки та аналізу результатів її численних досліджень, ми дійшли висновку, що пам'ять займає в навчанні іноземної мо-

ви виключно важливе місце. Скарги на погану пам'ять – одні з найбільш поширених, з ними стикаються психологи, що працюють в самих різних галузях практичної психології. Експериментальні дослідження пам'яті показали, що її можливості вельми великі, а проблеми, пов'язані з нею, полягають у недостатньо ефективному її застосуванні. Основний об'єм інформації про навколишнє середовище ми отримуємо із співбесіди та при читанні тексту. Але дуже часто щось запам'ятовується гірше, ніж хотілося б, частина інформації зовсім не залишається в пам'яті. Тому, на нашу думку проблема розвитку пам'яті – одна з найбільш актуальних в сучасній психологічній науці.

Здібності та пам'ять мають єдину нейрофізіологічну основу – у вигляді природних передумов – особливостей нервової системи, що вказують на їх загальне походження. На думку Кисіля С.Г.[3], пам'ять може бути надана як певна ієрархія, де окремі пізнавальні процеси виступають в якості операційних механізмів первинної пізнавальної здібності, що представлена пам'яттю. Стиль реалізації операційних механізмів визначається стилем мнемічної діяльності, переважним співвідношенням продуктивності різних рівнів пам'яті в реалізації конкретних здібностей. В такому розумінні пам'ять виступає і як мнемічна здібність, і як системоутворюючий фактор структури пізнавальних здібностей. Звідси зрозумілим є вивчення індивідуальних мнемічних здібностей як основи інших здібностей.

Саме поняття мнемічних здібностей у вітчизняну літературу ввів Смирнов А.О., визначаючи їх як індивідуальні розбіжності у точності, швидкості та міцності запам'ятовування [6]. Черемошкіна Л.В. [7] під мнемічними здібностями розуміє засоби мнемічної активності та мнемічної діяльності, без участі яких не можливо отримати не один мнемічний результат. Процес розвитку пам'яті є процесом формування функціональної системи мнемічних здібностей.

На думку Ляудис В.Я.[5], керування процесом засвоєння може бути ефективним лише в тому випадку, якщо воно наслідуює логіку становлення змінюючих одна одну форм пам'яті. Тобто процес формування будь якої нової діяльності виступає як процес, що потребує спеціальної організації закономірної зміни генетичних форм пам'яті. Перш за все у дитини з'являється моторна пам'ять, декілька пізніше – емоційна, а потім образна пам'ять, та лише у старшому шкільному віці образна пам'ять, якщо не використовується, замінюється на вербальну. Як відомо, пам'ять є органічною складовою особистості. Вона повинна гармонійно вписуватися в систему навчання та враховувати вплив на продуктивність пам'яті таких фак-

торів як мотивація, відношення до навчання, інтереси, особливості характеру тощо.

Аналізуючи сучасну світову кризу в системі освіти, Дусаविцький О.К.[1] констатує, що в освіті домінує енциклопедичний принцип, згідно з яким, що більш знань здобуває студент, то ліпше для нього, для суспільства. Домінує однобічний погляд, у якому студента розглядають не як самостійний суб'єкт, з яким ведеться діалог, а як об'єкт впливу. Ініціатива, потреба пізнання, планування змін – здібності, обов'язкові для життя у XXI ст., ігноруються. В результаті суспільство отримує невротичну, пасивну особистість, в якої навіть через найпростішу проблему виникає стрес, фрустрація. Дусавицький О.К. доходить висновку, що нездатність до творчості в професійній діяльності призводить до консервації застарілих видів виробництва. Тому, одне з головних завдань підготовки вчителя – це розвиток творчої індивідуальності педагога.

Під індивідуальністю, за визначенням Смирнова А.О, ми розуміємо своєрідність людини як індивіда і особистості, яка проявляється в рисах характеру, в емоційній, інтелектуальній і вольовій сферах, в інтересах, потребах і здібностях [6]. Під індивідуальним стилем діяльності Дяченко М.І. розуміє систему стійких, індивідуально своєрідних способів і прийомів виконання завдань [2]. В процесі навчання потрібно допомогти людині виробити такий стиль діяльності, який найбільше відповідає її індивідуальним особливостям і обраній професії. Тому, ми вважаємо, що потрібно прагнути будувати освітній процес таким чином, щоб кожний студент успішно опанував цілісний досвід професійної діяльності, але в індивідуально-неповторному поєднанні його основних складових.

Індивідуально-творчий розвиток передбачає не запам'ятовування та механічне сприймання інформації, а творче її перетворення, коли кожний засіб навчання, з яким ознайомлюють студента на теоретичних заняттях, приміряється „на себе”, випробовується на ефективність в особистому досвіді. Потреба в індивідуально-творчому розвитку студентів зумовлюється цільовими настановами сучасної професійної школи. Треба, щоб молодий спеціаліст „знайшов себе” в обраній професії.

Індивідуальний творчий розвиток студентів ґрунтується на особистісному підході до формування творчих професійних здібностей людини. Суть цього підходу полягає в тому, що найбільш ефективним засобом розвитку професійних здібностей вважають формування певної структури особистості. Процес розвитку творчої індивідуальності майбутнього вчителя стає оптимальним, якщо такою ідеєю є мрія стати високопрофесійним

педагогом. Тоді студент стає дуже сприйнятливим до педагогічного впливу, не шкодує себе й проявляє високу активність у навчанні.

Ще одна важлива особистісна якість, що впливає на формування творчої індивідуальності педагога, - пізнавальна потреба та спричинена нею інтелектуальна активність. З байдужого до навчання, до дітей студента навряд чи можна сформувати творчу індивідуальність.

В учбовому процесі головне завдання викладача полягає в тому, щоб студенти засвоїли навчальний матеріал з максимальною легкістю і як можна міцніше. Але те, що викладач уявляє як оптимальне, для студента може бути незрозумілим чи навіть недосяжним. Тому під час викладання педагогу слід враховувати індивідуальні особливості студента. Багато досліджень свідчать про емоційне неблагополуччя навчального процесу в школі та вузі. Так, Чебикін А.Я.[4] показав, що емоції, які студенти хотіли б переживати на заняттях, не збігаються з емоціями, які вони реально відчують. Замість радості, допитливості, захоплення у них часто відзначаються байдужість, нудьга, тривога.

Ефективність навчального процесу з іноземної мови визначається правильним підбором навчальних засобів та узгодженням і науково обґрунтованим використанням методів та прийомів навчання. Організація ефективної взаємодії прийомів і методів навчання з навчальними засобами не можлива без урахування психічних особливостей тієї чи іншої вікової групи. Мовна чи мовленнєва компетенція, за визначенням дослідників у галузі психології навчання іноземних мов, є показником рівня досконалості навичок та вмінь іншомовного спілкування учнів, сформованості в них мовленнєвих механізмів.

За останні роки з'явилося чимало досліджень, присвячених вивченню способів формування й розвитку професійно-педагогічної компетенції вчителя іноземної мови. Компетентність, на нашу думку, це і здатність здійснити реальну, життєву дію, і кваліфікаційна характеристика індивіда в момент діяльності; у будь-якій дії є два аспекти – ресурсний та продуктивний і саме розвиток компетентності визначає перехід ресурсу в продукт. Тож, компетентність – це потенційна готовність вирішувати завдання зі знанням справи, яка складається із змістовного (знання) та процесуального (вміння) компонентів і вимагає знання сутності проблеми та вміння впоратись з нею; постійне оновлення знань, володіння новою інформацією для вдалого впровадження цих знань у конкретних умовах, тобто володіння оперативними та мобільними знаннями. Для компетентності характерною є можливість (здатність, готовність) використовувати знання і вміння.

Професійну компетентність можна розглядати як якісну характеристику ступеня володіння фахівцями професійною діяльністю. Вона передбачає: розуміння своєї справи, оцінку особистих якостей, регулювання свого професійного становлення, самовдосконалення та самовиховання. Структура професійної компетентності складається з трьох загальних компонентів: зміст, мотивація та виконання. Крім того, можна виділити систему професійних знань, умінь і навиків, прагнення і здібності до самостійних творчих рішень професійних завдань, соціально-психологічну готовність до роботи, ідейно-моральну зрілість та політичну культуру.

Професійна компетентність педагога -це особистісні здатності викладача, які дають йому можливість самостійно й ефективно реалізовувати мету та завдання педагогічного процесу. Професійна компетентність викладача - це єдність його теоретичної і практичної готовності здійснювати педагогічну діяльність. В основу компетентнісного підходу (як нової освітньої парадигми) не можуть бути покладені тільки знання, вміння та навички. У сучасному змісті освіти вони розглядаються не як мета та основа освіти, а як засіб, матеріал моделювання знань. Таким чином, знання, вміння та навички стають допоміжним компонентом змісту освіти, інструментом досягнення освітніх цілей та завдань. Удосконалення рівня професійної компетентності виступає одним із основних напрямків реформування освіти.

В основі ефективної педагогічної діяльності лежить позитивна «Я-концепція» вчителя. Прийняття себе, розуміння себе, оптимістичне світосприймання – чи не головний принцип забезпечення умов для зміцнення і збереження сприятливих тенденцій у самовдосконаленні та самореалізації особистості педагога. Вчитель повинен досягти успіху, щоб його досягли учні, а учні повинні досягнути успіху, щоб його досягло суспільство.

Тож, в основу освітньої діяльності вчителя та його успішної самореалізації можна покласти такі складові: вміння адекватно оцінювати свої можливості; вміння усвідомлювати свої інтереси; вміння знайти адекватні своїм можливостям форми самоосвіти; планування та організація процесу своєї діяльності; реалізація особистістю своїх можливостей; вміння критично оцінювати переваги та недоліки власної роботи; здатність контролювати свою діяльність.

Таким чином, компетентнісний підхід полягає в зміщенні акценту з накопичування знань, умінь і навичок на формування й розвиток у вчителів здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки у ситуаціях педагогічної діяльності. У процесі підвищення кваліфікації педагогі-

чних працівників на сучасному етапі особливе місце посідає стратегія розвитку особистості педагога; його професіоналізм, готовність і уміння створити таку атмосферу, яка забезпечувала б розвиток критичного мислення, творчості, виховувала б соціально відповідальних людей. Професійно-педагогічна компетенція вчителя іноземної мови формується у ході професійно-орієнтованого навчання в педагогічному ВНЗ.

В останній час в психологічному лексиконі з'явився термін «психологічний комфорт», тобто стан душевного спокою, задоволення, благополуччя; бажаний стан, що свідчить про переживання людиною успішності, зручності, забезпеченості. Це стан повного фізичного, духовного й соціального благополуччя, який характеризується не тільки відсутністю хвороб і фізичних дефектів. Основу його складає повноцінний розвиток людини на усіх етапах онтогенезу. Вважається, що криза юнацького віку є нормативною та необхідною для процесу розвитку особистості. Криза „зустрічі з дорослістю” характерна для сучасної молоді, але лише для тієї її частини, якій притаманний досить високий рівень культури та здібності до самоаналізу. Пік кризи приходить на 2-3 курси навчання. Саме на 3 курсі студенти приступають до вивчення основ їх майбутньої спеціальності. Але, на жаль, склалося так, що лише незначна кількість випускників педагогічних вузів продовжують свій професійний шлях у закладах освіти. На це є багато причин, та головною з них є відсутність бажання та зацікавленості у процесі викладання іноземної мови.

У викладачів початкової ланки у вивченні іноземної мови це відбувається, на нашу думку тому, що колишні студенти приходячи до дитячого садочку чи школи, переносять ті ж самі методи викладання, за допомогою яких їх навчали у вузі або їм приходить переучуватися самостійно. Тому ми вважаємо, що майбутні викладачі англійської мови у дитячому навчальному закладі та у початковій школі мають використовувати саме той вид пам'яті, який є домінуючим у цьому віці, тобто образну та емоційну пам'ять. Для цього вони мають володіти навичками викладання іноземної мови, залучаючи до цього саме вказані види пам'яті. Ми вважаємо це доцільним, тому що образна пам'ять є більш економічною, ніж словесно-логічна пам'ять; вона повертає цілісне дитяче сприйняття світу; навчає творчому мисленню; знімає стрес навчання; звільняє час та покращує здоров'я; підвищує об'єм оперативної пам'яті.

Крім того, використання прийомів образного та емоційного запам'ятовування підвищить впевненість студентів у собі та у правильності обраної професії. Тому що, якщо виникає цікавість до якогось заняття, то

дитяче, тобто образне та емоційне сприймання повертається. Навчальна діяльність має бути організована таким чином, щоб навчальний матеріал запам'ятовувався учнями навіть тоді, коли вони зайняті їм, а не його запам'ятовуванням. А для того, щоб зацікавити дитину, знайти з нею контакт, педагог початкової ланки навчання повинен сам мати розвинуту образну та емоційну пам'ять.

Експериментальне дослідження проводилося із студентами 3 курсів спеціальностей „Дошкільне виховання (спеціалізація - іноземна мова)” та „Мова та література (українська, англійська)” Маріупольського державного університету. Кількість досліджуваних становила 60 осіб. Оскільки для діагностики лінгвістичних здібностей вік досліджуваних є важливим, то треба зазначити, що в усіх досліджуваних він складав 19-21 рік. Результати констатуючого дослідження підлягали кількісному та якісному аналізу.

З метою розвитку мнемічних та іншомовних здібностей у майбутніх викладачів іноземної мови дошкільної ланки освіти була розроблена та впроваджена у навчальний процес розвивальна програма для студентів 3 курсу спеціальності „Дошкільне виховання (спеціалізація – іноземна мова)”. Одним з припущень дослідження було те, що розвивальна програма дасть більш значущі результати саме у студентів спеціальності «Дошкільне виховання», тому що вони мають більш розвинену образну пам'ять стосовно рідної мови, що пов'язано з особливостями їх професійної діяльності.

До структури програми з розвитку мнемічних здібностей у студентів мовних спеціальностей було включено три етапи (фонетичний, лексичний та монологічний). Використана у розвивальній програмі методика дозволяє значно підвищити ефективність пізнавальної діяльності студентів, а також сприяє розвитку образної, вербальної та емоційної пам'яті та здібностей до іноземної мови, що проявляється у їх продуктивній взаємодії під час засвоєння іноземної мови. Спостерігається наявність зацікавленості студентів наданих спеціальностей до успішного оволодіння свідомою орієнтовкою в структурі текстової діяльності іноземною мовою. Використана розвивальна програма демонструє істотні переваги порівняно з традиційною методикою викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі і може бути використана викладачами у процесі викладання іноземної мови студентам мовних спеціальностей, де іноземна мова вивчається як друга спеціальність. Використана у розвивальній програмі методика сприяє розвитку образної, вербальної та емоційної пам'яті та здібностей до іноземної мови, що проявляється у їх продуктивній взаємодії під час засвоєння іноземної мови.

За результатами методики «Дослідження структури мнемічних прийомів, яким надається перевага під час запам'ятовування матеріалу», ми отримали наступний розподіл переважаючих у студентів під час запам'ятовування тексту мнемічних прийомів: вербальних, образних чи емоційних (див. табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл досліджуваних експериментальної та контрольної груп за вибором мнемічних прийомів до та після реалізації розвивальної програми (у %)

Мнемічні прийоми	Групи досліджуваних			
	Експериментальна		Контрольна	
	До	Після	До	Після
Логічні	58	16	53	62
Образні	35	71	32	25
Емоційні	7	13	15	13

За результатами проведених досліджень було визначено, що студенти демонструють наявність зацікавленості та здібностей до успішного оволодіння свідомою орієнтовкою в структурі текстової діяльності іноземною мовою, що значно підвищує зацікавленість та активність студентів в їх пізнавальній діяльності на заняттях з англійської мови та забезпечує продуктивну взаємодію пам'яті та іншомовних здібностей під час вивчення іноземної мови. Після проведення розвивальної програми ми спостерігаємо зміни у виборі прийомів запам'ятовування тексту на користь використання образних та емоційних прийомів.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Ми вважаємо, що залучення образного компоненту мнемічних здібностей значно підвищує якість навчання майбутніх викладачів іноземної мови дошкільної ланки освіти, зростає кількість матеріалу, що запам'ятовується, з'являється зацікавленість студентів у процесі отримання інформації, в процесі майбутньої педагогічної діяльності. Тобто, саме інтенсивний розвиток образного компоненту мнемічних здібностей у процесі навчання у вищій школі має значно підвищити рівень формування професійної педагогічної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у впровадженні розвивальної програми починаючи з першого курсу навчання, що, на нашу думку, сприятиме формуванню професійної Я-концепції та професійної

компетентності, і надасть можливість майбутньому педагогу відчувати себе успішною людиною, професіоналом своєї справи.

Список використаних джерел

1. Дусавицький А.К. Развивающее образование: теория и практика : сборник статей / А.К. Дусавицкий. – Харьков : Харьковский НУ им.В.Н.Каразина, 2002. – 146 с. – ISBN 966-623-125-5.
2. Дьяченко О.М. Проблема развития способностей: до и после Л.С. Выготского[Текст] / О.М.Дьяченко // Вопросы психологии.- 1999. - №2. – С.99-105.
3. Кисель С.Г. Память и личность: Монография / Украинская инженерно- педагогическая академия / Сергей Григорьевич Кисель. – Х. : УИПА, 2005. – 424 с.;
4. Кузнецов М.А. Эмоциональная память: [Монография]/ М.А.Кузнецов. – Харьков: Крок, 2005. – 568с., 42 ил.
5. Ляудис В.Я. Память в процессе развития. / В.Я.Ляудис – М., 1976.-225с.
6. Смирнов А.А. Проблемы психологии памяти. / А.А. Смирнов – М.: Просвещение, 1966. – 422с.
7. Черемошкіна Л.В. Психология памяти: Учебное пособие для вузов. / Л.В.Черемошкіна – М.: Академия, 2002. – 368с.

Транслітераційний переклад списку використаних джерел

1. Dusavic'kij A.K. Razvivayushchee obrazovanie: teoriya i praktika : sbornik statej / A.K. Dusavickij. – Har'kov : Har'kovskij NU im.V.N.Karazina, 2002. – 146 s. – ISBN 966-623-125-5.
2. D'yachenko O.M. Problema razvitiya sposobnostej: do i posle L.S. Vygot'skogo[Tekst] / O.M.D'yachenko // Voprosy psihologii.- 1999. - №2. – S.99-105.
3. Kisel' S.G. Pamyat' i lichnost': Monografiya / Ukrainskaya inzhenerno-pedagogicheskaya akademiya / Sergej Grigor'evich Kisel'. – H. : UIPA, 2005. – 424 s.;
4. Kuznecov M.A. EHmocional'naya pamyat': [Monografiya]/ M.A.Kuznecov. – Har'kov: Krok, 2005. – 568s., 42 il.
5. Lyaudis V.YA. Pamyat' v processe razvitiya. / V.YA.Lyaudis – M., 1976.-225s.
6. Smirnov A.A. Problemy psihologii pamyati. / A.A. Smirnov – M.: Prosveshchenie, 1966. – 422s.
7. SHERemoshkina L.V. Psihologiya pamyati: Uchebnoe posobie dlya vuzov. / L.V.SHERemoshkina – M.: Akademiya, 2002. – 368s.

Стулика Е.Б. Когнитивный аспект развития мнемических и иноязычных способностей студентов языковых специальностей.

В статье говорится о необходимости развития мнемических способностей и творческой индивидуальности будущих педагогов - учителей английского языка начального этапа обучения. Рассматриваются особенности профессиональной деятельности учителя иностранного языка дошкольного звена образования. Проанализированы результаты внедрения развивающей программы в процесс обучения иностранному языку студентов. По мнению автора, особое внимание должно быть обращено на развитие профессиональной компетентности учителя в соответствии с особенностями развития памяти у учащихся начального звена обучения.

Ключевые слова: *память, мнемические способности, иноязычные способности, индивидуальное творческое развитие, психологический комфорт, профессиональная компетентность.*

Stulika O.B. Cognitive aspect of the development of mnemonic and foreign language skills of students of language specialities.

The article focuses on the necessity of finding new content, new tools, methods and techniques of the teacher's work, which should be aimed at the development of cognitive components of mnemonic and foreign language abilities and creative personality traits of a student - the future English teacher of the elementary level of education in connection with reforming the system of higher education, which involves integrated development and introduction of innovative technologies of teaching foreign languages in higher educational institutions, which corresponds to the ideas of integration of higher education of Ukraine into a single European and educational space. The peculiarities of the professional activity of the teacher of a foreign language of the preschool educational level, especially the formation of his professional competence, are considered. The results of the implementation of the development program in the process of learning the foreign language by students are analyzed, and it is determined that the attraction of the figurative component of mnemonic abilities significantly improves the quality of foreign language abilities of future teachers of a foreign language in the preschool education system, increasing the amount of memorable material, the interest of students in the process of obtaining information, motivation for future pedagogical activity, which significantly increases the level of formation of the professional pedagogical competence of the future teachers of foreign languages. According to the author, special attention should be paid to the development of professional competence of the teacher in accordance with the peculiarities of memory development in the elementary school students.

Keywords: *memory, mnemonic abilities, foreign language abilities, individual creative development, psychological comfort, professional competence.*

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ:

*Збірник наукових праць
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*

**Том VII
ЕКОЛОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ**

Випуск 45

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2018**

Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Житомир: “Вид-во ЖДУ ім. І. Франка”, 2018. – Том VII. Екологічна психологія. – Випуск 45. – 338 с.

Головний редактор:

дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор *С.Д. Максименко*

Заступник головного редактора:

дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор *Н.В. Чепелева*

Відповідальні секретарі:

канд. психол. наук, ст.н.с. *Н.В. Слободяник* (друкована версія),

канд. психол. наук, ст.н.с. *О.Л. Вернік* (електронна версія).

Редакційна колегія:

Моляко В.О., дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор;
Карамушка Л.М., член-кореспондент НАПН України, доктор психол. наук, професор;
Смульсон М.Л., член-кореспондент НАПН України, доктор психол. наук, професор;
Кокун О.М., доктор психол. наук, професор;
Макимова Н.Ю., доктор психол. наук, професор;
Москаленко В.В., доктор філос. наук, професор;
Піроженко Т.О., доктор психол. наук, професор;
Швалб Ю.М., доктор психол. наук, професор;
Музика О.Л., канд. психол. наук, професор;
Кісарчук З.Г., канд. психол. наук, ст.н.с.;
Терецук А.Д., канд. психол. наук, ст.н.с.

Члени міжнародної редакційної колегії:

Антон Фабіан, професор, доктор габілітований, завідувач кафедри соціальної роботи, Університет Павла Йозефа Шафарика в Кошицях (Словаччина);
Марек Палюх, професор надзвичайний, доктор габілітований гуманітарних наук, завідувач кафедри соціальної педагогіки в Інституті педагогіки Жешівського університету (Польща);
Євген Глива, професор, доктор філософських наук з психології, іноземний член НАПН України, (Австралія);
Роман Трач, професор, доктор філософських наук, іноземний член НАПН України (США);
Альфред Прітц, професор, доктор з психології та педагогіки, ректор університету ім. Зігмунда Фрейда (Австрія).

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

(протокол № 7 від 02.07.2018 р.)

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 17847-6693ПР від 10.06.2011

Збірник внесено до Переліку наукових фахових видань України в галузі психологічних наук

(Наказ МОН України № 1021 від 7.10.2015 р.)

© Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018

<http://www.apppsychology.org.ua>

<http://www.ecopsy.com.ua>

ЗМІСТ

<i>Борець Ю.В., Шлімакова І.І.</i> Психологічні принципи смислу життя та провідних мотивів життєдіяльності (буттявання) у повсякденні	9-18
<i>Буковська О.О., Гірченко О.Л.</i> Сучасні напрями психологічної реабілітації кризових станів викликаних екстремальними ситуаціями	19-27
<i>Бутенко Н.В.</i> Структура сімейних уявлень про дитячу інвалідність	28-39
<i>Ваганова Н.А.</i> Когнітивно-перцептивні особливості конструювання образу світу в старшому дошкільному віці	40-47
<i>Вернік О.Л.</i> Проблема «місця» в психологічному дослідженні	48-59
<i>Вовчик-Блакитна О.О., Гурлева Т.С.</i> Сучасне мас-медійне середовище: вектор екологізації	60-73
<i>Волинець Н.В.</i> Теоретична фокусно-холістична модель психологічного благополуччя персоналу державної прикордонної служби України	74-99
<i>Гальцева Т.О.</i> Розвиток навчальної самоефективності літніх людей	100-109
<i>Горбачева О.Ю.</i> Система тьюторського супроводу професійного становлення психолога	110-119
<i>Дяченко В.А., Мунасіпова-Мотяш І.А., Дубініна Д.Е.</i> Задоволеність життям та рівень психологічного благополуччя сучасної молоді	120-129
<i>Злишков В.Л., Лукомська С.О.</i> Автентичність як чинник благополуччя особистості	130-132
<i>Кирпенко Т.М.</i> Аналіз зв'язку самоконтролю, вольової регуляції та екологічно-орієнтованої життєдіяльності	133-143

<i>Комар Т.О.</i>	
Основні характеристики самоствалення молоді з інвалідністю	144-154
<i>Курапов А.О.</i>	
Залежність вибору стратегії акультурації від психологічного портрету особистості	155-166
<i>Львовочкіна А.М., Волохова О.В., Крижановська О.Т.</i>	
Психологічні та методичні особливості формування екологічної культури дітей молодшого шкільного віку	167-178
<i>Максимов М.В.</i>	
Невербальні методи розвитку рефлексії	179-187
<i>Максимова Н.Ю.</i>	
Психологічні критерії екологічності сімейних стосунків	188-196
<i>Михайленко О.Ю.</i>	
Ролеграма як засіб розвитку рольової компетентності майбутнього психолога	197-205
<i>Моляко В. А., Алексеева Т. С.</i>	
Медико-психологические особенности формирования образа экологической катастрофы	206-221
<i>Настояща У. В.</i>	
Субкультура засужених як фактор професійної деформації працівників державної кримінально-виконавчої служби ...	222-229
<i>Павленко Г.В.</i>	
Особистісні диспозиції як чинник психологічного благополуччя особистості в контексті невизначеності	230-239
<i>Панасюк Р.В.</i>	
Еволюційний погляд на дефініцію «інвалідність»	240-252
<i>Перегончук Н.В.</i>	
Проектування професійної компетентності майбутніх психологів в умовах сучасного суспільства	253-262
<i>Піонтківська О. Г.</i>	
Готовність соціальних працівників до здійснення соціально-психологічної підтримки людей похилого віку .	263-272

<i>Рудоміно-Дусятська О.В.</i>	
Дослідження особистісної ідентичності як чинника екологічно-орієнтованої життєдіяльності	273-282
<i>Сараєва Н.М., Гелиакберова И.Л., Суханов А.А.</i>	
Жизнеспособность молодежного населения в регионе экологического неблагополучия по показателям психофизиологического уровня	283-294
<i>Селезнева И.Н.</i>	
Построение инклюзивного образовательного пространства: экологический подход	295-306
<i>Стуліка О.Б.</i>	
Когнітивний аспект розвитку мнемічних та іншомовних здібностей студентів мовних спеціальностей	307-316
<i>Швалб Ю.М.</i>	
Еволюційна метафора в психологічній структурі способу життя	317-333
<i>Наші автори</i>	334-336